

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**ТЕХНОЛОГІЯ ПОРТРЕТНОГО ІНТЕРВ'Ю НА СУЧАСНОМУ
ТЕЛЕБАЧЕННІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти “бакалавр”

Виконав: студент IV курсу 461 групи

Спеціальності 061 Журналістика
Освітньо-професійної (наукової)
програми Журналістика

Серов Олексій Сергійович

Керівник: доктор філологічних наук,
професор, Різун Володимир
Володимирович

Рецензент: головний редактор ТРК «ВТВ
плюс» Каменська Тетяна Олександрівна

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Жанрова своєрідність телевізійного інтерв'ю	7
1.1. Історія питання	7
1.2. Поняття «інтерв'ю» в українському журналістикознавстві ...	9
1.3. Портретне інтерв'ю як жанр телевізійної публіцистики.	11
РОЗДІЛ 2. Аналіз технології проведення портретного інтерв'ю українськими тележурналістами.	13
2.1. Інтерв'ю Тетяни Каменської з Оленою Галл-Савальською (програма «Відверто», телеканал «ВТВ плюс»)	13
2.2. Інтерв'ю Марії Єфросиніної з Юрієм Горбуновим (програма «Екзамен», YouTube-канал «Маша Єфросинина»).	21
2.3. Порівняльна характеристика технології проведення інтерв'ю Т. Каменською та М. Єфросиніною	34
ВИСНОВКИ	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42

ВСТУП

Актуальність дослідження. Жанр інтерв'ю зародився задовго до появи періодичних, і тим більше, електронних ЗМК. Праобрази сучасного інтерв'ю фіксуємо в часи античності, адже чимало історичних текстів побудовано у формі діалогу. Проте ці бесіди не передбачали обміну думками, наявність реплік автора і персонажів. Вони були лише передвісниками майбутнього журналістського жанру – інтерв'ю.

У періодичних виданнях початку ХІХ століття зрідка з'являються матеріали, оформлені у формі питань і відповідей. Припускаємо, що саме в періодиці того часу закладаються основні риси, що характеризують інтерв'ю: певні типи питань, формули ввічливості, риторичні і стилістичні фігури тощо. Ними активно користувалися такі мислителі і громадські діячі, як І. Вернадський, М. Ковалевський, П. Сокальський, Ч. Діккенс, В. Гюго та ін.

ХХ століття трансформувало діалог в один із найважливіших способів організації словесного тексту в журналістській творчості. В Україні за часів тоталітарної журналістики чимало журналістів йшли на інтерв'ю головним чином за цифрою і результатом соцзмагань. Типова картина того часу – людина з блокнотом запитує: «На скільки відсотків ви перевиконали план другого кварталу? А третього? Хто вам надавав допомогу? А хто заважав? Ваші зобов'язання на майбутнє?» [31, с.88].

Л. Плешаков справедливо зазначав: «Інтерв'ю – жанр, не властивий радянській журналістиці» [24, с.8]. Якщо ж інтерв'ю тоді і публікували, то це було не тільки сухо, але й нецікаво. Напевно, тому цей жанр майже не використовували в газетно-журнальній періодиці радянського періоду, зрідка бесіди з героями можна було почути в ефірі.

У практиці вітчизняної журналістики т. зв. перший світанок популярності жанру інтерв'ю припадає на період хрущовської «відлиги» кінця 50-х – початки 60-х років ХХ ст., коли дещо послабився ідеологічний тиск на всі види радянських ЗМІ. Ситуація змінилася у 70-80-их рр., коли у роки соціального «застою» запанував на телебаченні відеозапис (більше 90% становили передачі в ефір з плівки). Відтак прямих ефірів, що передбачали б інтерв'ю, майже не було. Ще однією причиною непопулярності цього жанру за радянської влади була цензура: у «демократичному» спектаклі імпровізації не допускалося. Із перебудовою ситуація змінилася. Інтерв'ю почали активно використовувати як жанр, з'явилися авторські передачі, засновані на використанні такого популярного різновиду інтерв'ю як портретне.

У сучасних українських та світових засобах масової інформації жанр інтерв'ю є одним із провідних. М. Лукіна з цього приводу зауважує: «Американські дослідники підрахували, що інтерв'ю «з'їдає» у працівників ЗМІ від 80 до 90% їх робочого часу. При цьому, як показала практика, інтерв'ю як контакт із «живим» джерелом частіше за інші методи дає матеріал для публікацій: використані при її підготовці документи не замінять «живих» людських свідчень» [17, с. 19].

Причиною стрімкого використання цього жанру можна вважати те, що у людини з'явилася можливість висловити в бесіді з журналістом свою точку зору. За радянських часів співбесідник виступав від імені колективу, розглядався не як окрема особа, а як член комуністичного суспільства. Тепер журналіст звертається до людини як до індивідуальності, а найголовніше – змінилася відповідальність журналістів за своє слово. Сучасний журналіст повинен йти до співбесідника з думкою і за думкою (цифри і імена – це мало і недостатньо для того, щоб написати хороший матеріал). При цьому журналістові треба бути добре поінформованим, кмітливим і мислячим.

Популярність жанру інтерв'ю зумовила і зацікавленість ним науковців. З'явилися дослідження узагальнювального характеру, присвячені проблемам жанрології (праці О. Тертичного, Г. Лазутіної, С. Гуревича, М. Кіма тощо). Знаковою у розробці практичних рекомендацій щодо методики проведення інтерв'ю стала поява навчального посібника М. Лукіної «Технологія інтерв'ю» (2003), в якому розглянуто основні прийоми створення успішного інтерв'ю.

Незважаючи на певні розробки, все ж жанр інтерв'ю, зокрема телевізійного, є недостатньо вивченим у журналістикознавстві. Майже не приділяється увага розгляду основних тактик підготовки і проведення інтерв'ю на телебаченні, поведінці телеведучого в кадрі під час інтерв'ювання. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення підготовки професійних телеведучих, зростаючими вимогами аудиторії, формуванням єдиних професійних стандартів і кваліфікаційних вимог до телевізійних журналістів.

Мета роботи. Враховуючи актуальність заявленої проблематики, вважаємо за необхідне розглянути природу телевізійного портретного інтерв'ю на сучасному українському телебаченні, охарактеризувати його особливості й найбільш популярні техніки.

У зв'язку з цим необхідно вирішити такі дослідницькі **завдання**:

- а) вивчити історію питання;
- б) проаналізувати основні підходи до вивчення жанру інтерв'ю в науці про соціальні комунікації;
- в) визначити поняття «телевізійне інтерв'ю» та «портретне інтерв'ю»;
- г) проаналізувати тактику і стратегію проведення портретного інтерв'ю українськими тележурналістками Тетяною Каменською та Машею Єфросиніною;
- г) зробити висновки відповідно до завдань наукової роботи.

Об'єкт дослідження – телевізійне портретне інтерв'ю як жанр сучасної телевізійної публіцистики.

Предмет дослідження – еволюційні, жанрові та технологічні аспекти телевізійного портретного інтерв'ю на українському телебаченні.

Джерельною базою наукової роботи слугували записи портретного інтерв'ю тележурналісток Тетяни Каменської (програма «Відверто», телеканал «ВТВ плюс», офіційний сайт <http://www.vtvplus.com.ua/>) та Маші Єфросиніної (програма «Екзамен», YouTube-канал «Маша Єфросинина», офіційний сайт <https://www.youtube.com/channel/UCU6>).

Методи дослідження. Початковою для нашої роботи є необхідність розглядати інтерв'ю з погляду загальнонаукової методології пізнання і типології як професійного методу дослідження складних соціально-комунікативних явищ. Під час дослідження було використано методи аналізу, синтезу, порівняльний, аналогії.

Практичне значення одержаних результатів. Аналіз технології проведення телевізійного портретного інтерв'ю стане в нагоді під час вивчення дисциплін «Техніка інтерв'ю», «Медійні жанри», «Журналістський фах», «Теорія і методика журналістської творчості». Застереження, висловлені в роботі, сприятимуть виробленню власної методики проведення телевізійного портретного інтерв'ю.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (загальна кількість – 36 позицій).

РОЗДІЛ 1

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ІНТЕРВ'Ю

1.1. Історія питання

У науці про соціальні комунікації виділяють кілька підходів до вивчення жанру інтерв'ю.

У теорії журналістики радянського періоду розглядати інтерв'ю в двох основних аспектах – як метод збору інформації і жанр інформаційної групи. У науковій і навчальній літературі 70-80-их рр. ХХ ст. були представлені два підходи до вивчення інтерв'ю – методичний і жанровий [17, с. 6]. Перший розглядав інтерв'ю як інструмент збору інформації, метод отримання відомостей у формі питання-відповідь. Цей підхід було включено в систему наукових понять і в контекст таких споріднених дисциплін, як соціологія і психологія.

Теоретичні розробки жанру інтерв'ю доповнювалися численними публікаціями журналістів-практиків. Серед них виокремлюються монографії радянських майстрів жанру інтерв'ю (бесіди) – Олександра Бека і Анатолія Аграновського [17]. Їх роздуми про різноманітні ситуації і випадки під час спілкування з героями сприяли осмисленню специфіки цього жанру іншими медійниками.

Другий «жанровий» підхід – це розгляд інтерв'ю як своєї рідної структури журналістського матеріалу з виразними формовизначальними рисами. Він розроблявся в системі координат теорії радянської періодичної преси, за якої світоглядні комуністичні позиції професіоналізм і майстерність журналіста.

М. Лукіна у праці «Технологія інтерв'ю» слушно зауважує, що, розглядаючи інтерв'ю в двох аспектах (як метод і жанр), дослідники насправді штучно розчленовували творчий процес. Вони намагалися

механічно описати його за суворими законами науки і випускали з уваги, що природу журналістики треба шукати на перехресті різних сфер життя – політики, масової культури, економіки. Крім того, за такого умовного поділу від дослідників і авторів вислизали етичні і етичні колізії, які виникали в професійній діяльності журналістів і вимагали більшої уваги, ніж їх «партійна позиція» [17].

У 1980 роки була зроблена спроба вирішити це протиріччя у низці наукових статей, в яких метод і жанр розглядалися в єдиному ключі діалектичної взаємодії [20 с. 34]. Проте цілісний погляд на інтерв'ю як процес підготовки, виробництва і поствиробництва інформаційного продукту так і не сформувався.

Існував і третій підхід до інтерв'ю, що розроблявся в контексті етичних проблем творчої діяльності журналіста [24]. Проте і тут розглядали лише деякі випадки професійного спілкування, що містили конфлікти інтересів і пропонувалися шляхи їх вирішення, які в тих історичних умовах представлялися авторові етично правильними. І в цьому підході превалювала ідеологічна оцінка ситуації, а критерієм моральності слугували норми партійної дисципліни.

Лише в середині 1990-х років з'являються наукові розробки, присвячені етичним принципам журналістики. Вони вимагають від журналіста відповідальності перед окремою особою і власної свободи від ідеологічних стереотипів і партійної приналежності [17]. Професійне спілкування журналіста зі своїми джерелами і героями розглядалося тут в контексті громадянської і особистої відповідальності, а також політичній незаангажованості авторів.

Продуктивними у журналістикознавстві нині є суміжні підходи, засновані на теорії міжособистісного спілкування. Тепер проблеми людських комунікацій і їх успішних стратегій розглядаються і щодо журналістського інтерв'ю [17].

1.2. Поняття «інтерв'ю» в українському журналістичному вивченні

Будь-який процес людського спілкування, як правило, відбувається у формі діалогу – питань і відповідей. Журналіст отримує необхідну інформацію, перебуваючи на важливих заходах, стаючи свідком важливих подій, ознайомлюючись із документами та іншими джерелами тощо. Але, перш за все, медійник дізнається щось нове, спілкуючись із людьми – носіями інформації, тобто через діалог.

Жанри телевізійної журналістики, в яких основним образотворчо-виражальним засобом виступає слово, жива людська мова, а формою існування – діалог (спілкування), мають особливе значення для телебачення, оскільки комунікативний процес, виражений переважно мовою з доповненням мімікою і пантомімікою, є однією з основ телебачення як соціальної системи і безпосередньо відображає природу екрану.

Термінологічно-поняттєве визначення цього жанру у різних українських та зарубіжних дослідників не містить концептуальних розбіжностей.

А.Яковець подає таку дефініцію: «інтерв'ю – журналістська ініціатива, яка передбачає розпитування певної особи для того, щоб отримати інформацію, пояснення, позицію саме цієї людини й повідомити їх людям у формі запитань-відповідей» [36, с.77].

В.Піддубняк тлумачить інтерв'ю як «жанр публіцистики; призначена для опублікування у пресі чи передачі по радіо, телебаченню бесіда журналіста (інтерв'юера) з однією чи кількома особами з метою пошуку істини» [23, с. 37].

Г.Кузнецов визначає, що інтерв'ю – «жанр публіцистики, який є розмовою журналіста з соціально значущою особистістю з актуальних питань» [16, с. 287].

І.Михайлин тлумачить інтерв'ю як «головний метод збирання інформації в журналістиці, сутність якого полягає в здобутті новин і

повідомлень шляхом усного спілкування суб'єкта (журналіста) з об'єктом (політичним діячем, науковцем, митцем чи просто цікавим співрозмовником)» [21, с. 219-220].

У наведених дефініціях журналістикознавці фіксують два важливі аспекти аналізованого поняття: інтерв'ю – це метод і журналістський жанр. Виділення жанру «інтерв'ю» відбулося в результаті застосування методу інтерв'ю – коли журналістський матеріал є фіксацією реального процесу інтерв'ювання, або ж спеціально будується в формі питання – відповідь.

Якщо звернутися до семантики англійської лексики *інтерв'ю*, то воно складається з префікса *inter*, що має значення взаємодії, взаємонаправленості, і слова *view*, одне із значень якого – погляд, думка. Отже, інтерв'ю – обмін думками, поглядами, фактами, відомостями.

Перші інтерв'ю з'явилися в друкованих ЗМІ. У пресі початку ХІХ століття вже публікують матеріали, оформлені у формі запитань і відповідей, закладаються основні риси, які характеризують інтерв'ю: певні типи питань, формули ввічливості, риторичні та стилістичні фігури. Ключовим жанром журналістики інтерв'ю стає в ХІХ ст., в період бурхливого розвитку преси, коли діалог набуває широкого розповсюдження як спосіб отримання суспільно значущої інформації з першоджерела (від її носія). Радіо розкрило додаткові можливості жанру, включивши в нього третю сторону – аудиторію, що стала реальним слухачем цього діалогу.

Телевізійне інтерв'ю пішло ще далі, збагативши жанр істотною ознакою – видовищем. Через аудіовізуальний характер телевізійної комунікації джерелом інформації стає вже не тільки мова зі всім багатством її риторики, інтонаційного, емоційного забарвлення (як на радіо), але і міміка, жест, поведінка співбесідників, а нерідко і навколишнє їх середовище (інтер'єр приміщення, ландшафт, люди, що

оточують тощо). Саме видовищем пояснюється особлива достовірність і, як наслідок, широке розповсюдження жанру інтерв'ю в телепрограмах.

Отже, *інтерв'ю для тележурналіста* – це, з одного боку, спосіб отримання інформації шляхом безпосереднього спілкування з людиною, що володіє цією інформацією; а з іншої – журналістський жанр у формі бесіди, діалогу, в якому журналіст на екрані за допомогою системи запитань допомагає співбесіднику (джерелу інформації) якомога повніше, логічно і послідовно розкрити задану тему в процесі телепередачі.

1.3. Портретне інтерв'ю як жанр телевізійної публіцистики

Портретне інтерв'ю є різновидом жанру інтерв'ю. Поряд із інформаційним інтерв'ю, інтерв'ю-думкою, блиц-опитуванням портретне інтерв'ю є популярними жанром на телебаченні. Сама його аудіовізуальна природа зумовлює активне використання жанру інтерв'ю в усіх його різновидах.

Портретне інтерв'ю як жанровий різновид виділяють усі дослідники телевізійної журналістики. Це О. Яковець, М. Лукіна, Р. Ширман, С. Муратов, І. Мащенко, Н. Симоніна, Г. Кузнецов та ін.

Інтерв'ю-портрет, або персональне (портретне, біографічне) інтерв'ю (ще на зразок художників говорять: «профіль») – особливий вид інтерв'ю, завданням якого є всебічне розкриття особистості співбесідника, його внутрішнього світу. Переважного значення набувають соціально-психологічні, емоційні характеристики, розкриття системи цінностей співбесідника. Нерідко портретне інтерв'ю виступає як складова частина нарису.

Героєм біографічного інтерв'ю може стати людина, яка виявила себе в якій-небудь сфері суспільного життя і привертає увагу цільової аудиторії. Рідше трапляються портретні інтерв'ю з так званими «простими людьми», які в чомусь себе виявили.

Слушну думку висловила дослідниця Н. Симоніна у статті «Класифікація сучасного телевізійного інтерв'ю»: «Портретне інтерв'ю є синтезом інформаційного та аналітичного типів, додає запитання особистісного, біографічного характеру. Портретне інтерв'ю використовується у формі синхрону для створення портретних нарисів, але частіше з'являється на екрані у формі традиційного інтерв'ю запитання-відповідь» [26, с. 183].

К. Крупенченкова у матеріалі «Якісна підготовка до інтерв'ю з журналістом» більше уваги приділяє технології підготовки до портретного інтерв'ю. Вона зазначає: «Інтерв'ю в цьому форматі допоможе вам продемонструвати свої найкращі сторони зацікавленій аудиторії. Перед дзеркалом відрепетируйте, як ви будете триматися на камеру, які будете використовувати жести та міміку. Така підготовка допоможе вам відчувати себе впевнено і тримати під контролем своє тіло під час спілкування з журналістами.

Дуже корисно переглянути деякі шоу в схожому форматі. Так ви зможете виділити для себе найбільш підходящі моделі поведінки, елементи одягу та манеру спілкування. Жінки можуть звернути увагу на одяг. Він повинен бути в міру суворим і діловим.

Сприймайте це інтерв'ю, як рекламу самого себе. Все повинно виглядати бездоганно» [14].

Велике навантаження під час зйомки портретного інтерв'ю на телебаченні мають і деталі інтер'єру, дизайн студії, особливості одягу, зовнішності, мови журналіста і його героя. До уваги беруть усе, що формує індивідуальність людини і повинно бути передано глядачеві (фото, відеозаписи тощо).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ ПОРТРЕТНОГО ІНТЕРВ'Ю УКРАЇНСЬКИМИ ТЕЛЕЖУРНАЛІСТАМИ

2.1. Інтерв'ю Тетяни Каменської з Оленою Галл-Савальською (програма «Відверто», телеканал «ВТВ плюс»)

Тетяна Олександрівна Каменська – головний редактор ТРК «ВТВ плюс». Студія-продакшн ВТВ створена 1 грудня 1996 року. Спочатку аббревіатура ВТВ розшифровувалася як «Ваше телевидение». Пізніше, із заборною назв підприємств іноземними мовами, засновники студії перейшли тільки на аббревіатуру ВТВ, а з появою мовного каналу назва і студії, і ефірного каналу логічно змінилася на ТРК «ВТВ плюс ти». Т.Каменська разом із В.Каменським є засновниками телеканалу.

Відповідно до інформації з офіційного сайту «ВТВ плюс»: Тетяна Каменська, освіта – Херсонське музичне училище, клас фортепіано, факультет журналістики Ленінградського державного університету. Має великий досвід роботи на провідних радіо- і телеканалах Росії і України. За часів організації студії-продакшн, співпрацювала з провідними телеканалами України, стажувалася у Росії, Німеччині, Франції, США. Має багато відзнак, грамот, подяк. 2008 року нагороджена грамотою Національної ради України з питань ТБ і Р за особистий внесок у розвиток телебачення. Нині – керівник студії-продакшн, головний редактор ТРК ВТВ плюс [5].

Крім редакторської та роботи на посаді керівника студії-продакшн, *Т. Каменська* є авторкою і ведучою програми «Відверто». Для аналізу нами обрано одну із передач зазначеної програми, де ведуча Т. Каменська спілкується з нашою землячкою О. Галл-Савальською – провідною

актрисою Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша, народною артисткою України. *Програма вийшла в ефір 18.03.2020 року. Тривалість – 33 хвилини 37 секунд.*

Жанр. Портретне інтерв'ю. У кожній із передач програми «Відверто» її авторка і ведуча Т. Каменська намагається всебічно розкрити особистість гостя. Вона зауважує: «Немає неталановитих, непомітних, маленьких людей. Кожен із нас, у своєму роді – унікальне створіння. Кожен із нас здатний на неймовірні почуття і вчинки, на стійкість і мужність» [28]. Героями її передачі є херсонці і гості міста, люди різного віку, професії, соціального статусу. Проте завжди це люди, які виявили себе в певній сфері громадського життя і цікавлять глядацьку аудиторію Херсона та області.

Т. Каменська визначає свою авторську програму як «яскравий народний роман» [телеком втв]. Телеведуча через використання методу інтерв'ю намагається виявити систему цінностей співбесідника, зрозуміти його соціально-психологічні та емоційні характеристики.

На відеозапису програми творчий портрет О. Галл-Савальської вдало доповнюють фото актриси різних років, що ілюструють її найпопулярніші сценічні ролі. Також діалог з гостею переривають короткі відео з вистав О. Галл-Савальської. Все це доповнює і органічно презентує глядачам образ і творчу постать актриси.

Програма перебивається заставками. Загалом заставки відіграють велику роль. Вони зроблені якісно, яскраво і привабливо, що вигідно вирізняє телеканал «ВТВ плюс» серед інших херсонських.

На початку програми, коли йде заставка вперше, можна прочитати назву «Відверто», побачити тіні ведучої і гостя, крісла для них, а також слова *мислення, духовний світ, ерудиція, становлення*. Таким чином, вже на початку програми через заставку глядач налаштовується на розмову про духовний світ героя. Проте, на нашу думку, подальше перебивання передачі цими ж заставками є не зовсім доречним, бо відволікає глядача,

який уже ніби «увійшов» у світ співбесідника, а заставка його різко ніби «виринає» з цього світу.

Дизайн студії. Програма відповідно до жанру і назви – «Відверто» – налаштовує глядача на знайомство з цікавою людиною, на неквапливу бесіду про особисте запрошеного героя. Студія облаштована на зразок домашнього кабінету, в якому на задньому фоні вбачається камін, за спиною ведучої – книжна шафа, квіти. Крісла – глибокі, м'які, зручні. Отже, дизайн студії відповідає обраному жанру і створює усі необхідні умови для ефективної комунікації.

Початок інтерв'ю. Кожна передача програми «Відверто» починається з анонсу гостя (ведуча начитує ім'я свого співбесідника, коротко повідомляє його професію, глядачі бачать фото гостя). Далі постає картинка студії, де ведуча без привітальних слів одразу починає із запитання. Такий прийом початку портретного інтерв'ю доволі поширений на українському телебаченні. Це характерно для Д. Гордона («В гостях у Дмитрия Гордона»), Ю. Литвиненко («Позаочі»).

Питальник.

1. *З часу останньої нашої зустрічі у програмі «Відверто» пройшло дуже багато часу. Ну, приміром, тоді я розмовляла із заслуженою артисткою України. Сьогодні я вже розмовляю з народною артисткою України. Мені дуже приємно. Ви ще сказали тоді про те, що ви єдина в Херсоні і перша.*

(репліка) Ну в театрі, так.

2. *Я пам'ятаю, тоді ви сказали, що у вас є мрія про серйозну драматичну роль. Ось уже 10 років майже, що минуло, з першої нашої програми, ваша мрія здійснилася?*

(репліка) Я перепрошую, така характерна роль, драматична.

Заставка 2:23 хв фото акторки із наступною текстівкою: «Народна артистка України. Понад 42 років служіння в театрі, різнопланові ролі у виставах різних жанрів, концертних програмах. Її успіх ґрунтується на особистих рисах характеру, наполегливості, досвіді,

обережності, надії... І, безумовно, на таланті, вірному служінні і Мельпомені, і глядачам, котрі віддячують гарячою, заслуженою любов'ю і визнанням» [25]. Ця ж текстівка вміщена на сайті під відеозаписом інтерв'ю.

3. *Хто її поставив, ви сказали? Угу. Режисер.*

Заставка-ілюстрація 4:44-5:01 хв (розповідь героїні про роль у виставі «Баба Пріся»).

(репліка) Смаки публіки треба задовольнити.

4. *До речі, ви згадали Олега Мішукова. А ви ж були його улюбленою актрисою. І навіть зараз такі вистави, які він ставив як режисер, вони вже мабуть виняткові на театральних сценах. Заставка 06:03 хв (портрет О.В. Мішукова)*

(репліка) Класика.

(репліка) Він дуже любив акторів.

(репліка) Кіяшко до Києва поїхав.

5. *Але зараз ми все ж таки будемо говорити про вас. До речі, а що затримало вас у Херсоні? Ви говорили про те, що вже запізно розпочали акторську кар'єру. Це відіграло свою роль?*

(репліка) До речі, ваша мама також була актрисою і вона не відмовляла вас від цієї професії, адже вона дуже важка. Це постійна праця.

6. *Ви маєте на увазі інший бік життя в театрі, закулісний, так? Скажімо, інтриги, заздрість, це ж творчий колектив. Без цього, мені здається, він не може існувати. Заставка 10:47-12:07 хв (уривок відео з вистави).*

7. *Ви, до речі, зачепили тему глядача, то я так вам скажу, що якщо ви не виплеснете на них тонну емоцій, тонну співпочуттів (вони чекають цього), ви просто отримаєте такі, знаєте, ввічливі оплески. Але якщо все буде інакше, як ви кажете, це буде життя, то буде вибух емоцій з іншого боку, так? І це, мабуть, вас і тішить. Це не має не тішити.*

(репліка) До речі, від режисера дуже залежить доля актора.

(репліка) Саме доля.

(репліка) І не важливо, в якому театрі.

(репліка) Я так розумію, що ви дуже часто згадуєте Бегму.

(репліка) Супер. Заставка 15:05 хв (розбивка «Відверто»)

8. Театр – це служіння. Скільки років ви служите?

9. Це дуже рідко. І в якому ж віці ви потрапили до театру?

(репліка) Не може бути.

(репліка) І знаєте, мабуть, дуже шаблонне запитання. А скільки ж ролей і різнопланових ви зіграли.

(репліка) Ви перебудовуєтеся, причому постійно. Ви стараєтеся, все ж таки.

(репліка) Ви зробили більше. У вас дуже багато концертних програм у театрі, так, і мені здається, що ви дуже така запитувана людина у театрі, в концертних програмах, вас всюди запрошують. Навіть тут ви знайшли свою нішу. Ви знайшли свій репертуар.

(репліка) Ви коли виходите на сцену, можете нічого не робити. Ні співати, ні грати. Заставка 18:50-19:35 хв (відеоуривок з концертної програми)

10. Як ви взагалі відпочиваєте? У вас взагалі є час на себе?

11. Соціальні мережі – це не для вас?

(репліка) Всі новини, всі плітки.

(репліка) Статус треба підтвердити. Заставка 21:05 хв (розбивка «Відверто»).

(репліка) Ви дуже часто говорите про те, що треба піти, вже є межа певна і так далі, Але ви не будете скучати. Мені здається...

(репліка) Ви 42 роки жили для своїх глядачів. Мені здається, що на зло, це взагалі не ваше. Це ви заради червоного слівця говорите. Заставка 23:30-23:60 хв (відеоуривок із вистави).

12. Кажуть, щоб досягти успіху, треба наполегливість зробити своїм кращим другом, досвід - мудрим радником, обережність – старшим братом, а надію – янголом-охоронцем. Це про вас?

(репліка) Це про вас все ж таки.

(репліка) Ні, це не старість, це мудрість, мені здається це той досвід, який ви зараз використовуєте.

(репліка) Я перепрошую, ви ж викладали.

13. Ви відчуваєте себе щасливою людиною? Те, що ви реалізувалися – це апріорі.

(репліка) Ви знаєте, я зараз вас слухаю і думаю, що все ж таки є люди, яких просто не можна замінити.

(репліка) Ну, на жаль, це доля не тільки акторів, а й будь-якої людини. Я знаю, що я також піду і хто взагалі задає про мене.

(репліка) Тобто це не театр, це життя. Заставка 29:50 хв (перебивка «Відверто»).

(репліка) Я вам дуже вдячна за таку людяну розмову. Я зараз не відчуваю, що спілкуюся з зіркою. Хоча – зірка, народна зірка.

(репліка) Ви так виховані. Ви просто скромна людина.

(репліка) Я навіть знаю, чого я можу вам зараз побажати. Перш за все здоров'я, сил, наснаги, адже я так розумію, ви нікуди не підете з театру. Заставка 31:00-31:30 хв (фото героїні).

(репліка) А ви відчуваєте, що ви потрібні. Найголовніше, мабуть, що може втілити людина в цьому житті.

(репліка) Тобто служити, служити і служити. Заставка відео з вистави героїні.

Закадровий голос ведучої: У студії телекомпанії ВТВ плюс з вами була народна артистка України Олена Галл-Савальська. Заставка «Відверто».

Питальник складається з 13 запитань, які пролунали протягом 33 хвилин, і 31 репліки.

Перше запитання.

На нашу думку, перше запитання сформульовано дуже вдало. Це був завуальований комплімент героїні, згадка про її найважливіше досягнення (отримання почесного звання) і питання про те, чи здійснилася її мрія. Цікавий початок, що налаштує на дружню бесіду. Журналістка таким початком одразу налаштувала гостю на відверту й теплу розмову, комплімент викликав посмішку на обличчі актриси.

Технологія запитань. Питання – не самоціль телевізійного інтерв'ю. Проте відомо, яке питання, така й відповідь. Повні ґрунтовні відповіді залежать від хорошого питання, погані ж, не наповнені змістом, від слабкого і непродуманого.

Т. Каменська професійно формулює питання, використовує різні їх види: прямі, непрямі, уточнювальні. Прямі питання зумовлюють героя давати прямі і чіткі відповіді (№2, 3, 5, 8, 9, 11, 13).

На нашу думку, журналістка доволі вдало чергує прямі, непрямі, уточнювальні питання, репліки. Останні (а їх більшість у питальнику) підтримують розмову, налаштовують співбесідницю на розважливу, неквапливу бесіду, спонукають її на відверті деталі власної біографії.

Завершення інтерв'ю. Т. Каменська наприкінці розмови так само зробила щирий і ненав'язливий комплімент героїні, підвела її непрямим питанням до визначення місії актора – служіння глядачу. Акордом інтерв'ю став відеоповтор однієї фрази із пісенного виступу О. Галл-Савальської «Тільки помни, в кінці путі нечого уже не вернуть».

На завершення глядач побачив фото О. Галл-Савальської, а голос ведучої нагадав, із ким ми зустрічалися. Відтак маємо певне обрамлення передачі, яка почалася і завершилася однаково: презентацією того, хто був у студії.

Вербальна комунікація Т. Каменської та О. Галл-Савальської.

Т. Каменська добре володіє українською мовою. Зрідка трапляються незначні мовні огріхи, але це не помітно для глядача і не

псує загального враження від мовлення журналістки. Ведуча вчасно «підхоплює» тему розмови, реагує репліками, щось додає, коментує, підтримує свою гостю. Відчувається, що Т. Каменська давно знайома з О. Галл-Савальською, але звертається до неї на «ви» (акторка ж звертається до журналістки на «ти»). Ведуча дотримується етикету і правил, дуже тактовна і ввічлива.

Актриса ж говорила російською мовою, зрідка відповідала українською. Траплявся суржик у її мовленні.

Невербальна комунікація Т. Каменської та О. Галл-Савальської.

Т. Каменська володіє великим даром для журналіста – умінням слухати. Вона уважно слухає співбесідницю, дає їй виговоритися, не перебиває, але вдало підхоплює розмову і скеровує її у потрібне русло.

Під час інтерв'ю журналістка посміхається, киває героїні (погоджувальна позиція), нахиляє голову вбік (говорить про її зацікавленість розмовою). Жести стримані, рухи рукою відриті.

О. Галл-Савальська поводитися розкуто, поза тіла відкрита, посмішка на обличчі. Це свідчило про те, що вона налаштована на розмову. Коли ведуча згадала про родину, гостя щиро посміхалася. Жести рук стримані.

Т. Каменська з повагою ставиться до усіх своїх героїв, спокійне, розважливе звертання і тон розмови викликає позитивну реакцію у співбесідників.

Загальних кадрів, де було б видно співбесідниць повністю, майже немає. Т. Каменська неодноразово робила рухи корпусу тіла назустріч героїні, вона намагалася зрозуміти і «розговорити» її. Це все є професійною поведінкою тележурналістки.

Висновок. На нашу думку, портретне інтерв'ю Т. Каменської з О. Галл-Савальською досягло усіх поставлених завдань. Глядачі не лише ознайомилися з основними віхами життя героїні, але й зрозуміли її

життєві і професійні драми, зазирнули у внутрішній світ актриси. Розмова вийшла щирою і цікавою.

Т. Каменська в презентації своєї програми зазначила: «Відверто» – це імпровізація, в якій я повністю покладаюся на ерудицію, свою і героя програми, на наш загальний життєвий досвід. Я ніколи спеціально не готувала ні одного питання. Коли я бачу людину, я намагаюся його почути і зрозуміти. До речі, часто зі своїм співрозмовником я знайомлюся за 15 хвилин до ефіру. І така манера мені подобається. Залишається тільки направити діалог з телеглядачем в потрібне русло через питання, які народжуються миттєво...» [28].

Безперечно, Т.Каменська – досвідчена людина у професійному і життєвому плані і блискуче спілкується з людьми. Така імпровізація надає діалогу невимушеності, природності. Журналіст, який не готує питання і знайомиться з героєм за 15 хвилин до ефіру, перебуває у стані азарту, адже йому цікаво розібратися, хто ж він, його герой?

Аналізоване портретне інтерв'ю наближається до жанру бесіди, адже Т. Каменська як досвідчена журналістка у певних моментах виступала рівноправним співрозмовником, висловлювала власні думки з певних питань.

2.2. Інтерв'ю Марії Єфросиніної з Юрієм Горбуновим (програма «Екзамен», YouTube-канал «Маша Єфросинина»)

Марія Олександрівна Єфросиніна – відома українська телеведуча, громадська діячка, засновниця власного YouTube-каналу з однойменною назвою «Маша Єфросинина». Працювала ведучою багатьох телевізійних програм: «Щасливий дзвоник», «Євробачення» (телеканал «Перший національний»), «Лінія конфлікту» (ICTV), «Один у полі», «Модний вирок» (Інтер), «Відверто з Машею Єфросиніною» (телеканал «Україна») [9].

Особливо плідною стала співпраця М. Єфросиніної із телеканалом «Новий». Після успішного «Підйому» з Юрієм Горбуновим (ранкова програма виходила в ефір з 1999 по 2014 рр.) телеведуча працювала в багатьох проєктах Нового каналу, зокрема у «Фабриці зірок» з Андрієм Доманським, «Зроби мені смішно», «ШоумаСтгоуон» та багатьох інших [9].

Власний канал «Маша Єфросинина» на платформі YouTube телеведуча створила 7 липня 2014 року [18]. Вона самостійно опікується цим проєктом. Його місію представила так: «Здесь можно проводить время с пользой, общаться на актуальные женские темы и не только. Поговорить о месте женщины в современном мире, узнать последние новости из жизни Маши Ефросининой, в реальном времени сделать комплекс упражнений для беременных вместе с Машей Ефросининой, смотреть уроки зарядки с Машей Ефросининой, которые позволят привести себя в форму, а также раскрыть для себя с новой стороны любимые лица украинского шоу-бизнеса в специальной рубрике ЭКЗАМЕН с Машей Ефросининой» [18].

Для аналізу нами обрано одну із передач зазначеної вище рубрики, де відома телеведуча М. Єфросиніна спілкується зі своїм колегою по ефірам і по програмі «Підйом» на Новому каналі Юрієм Горбуновим. *Програма вийшла в ефір 21.06.2019 року. Тривалість – 1 год. 29 хвилин 13 секунд.*

Жанр. Портретне інтерв'ю. У кожній із передач рубрики «Екзамен» її авторка і ведуча М. Єфросиніна намагається розговорити гостя, вивести його на відверту розмову про особисте. Її співбесідниками є відомі українські співаки, актори, режисери, журналісти, телевізійні ведучі. Зазвичай це представники шоу-бізнесу.

Початок інтерв'ю. На початку програми (перша хвилина ефірного запису) бачимо *нарізку зі смішних кадрів* розмови з героєм. Така своєрідна

преамбула є анонсом інтерв'ю. Глядач може з першої хвилини оцінити, чи сподобається йому програма, чи варта вона його уваги.

Інтерв'ю з Ю. Горбуновим так само починається з нарізки смішних і цікавих кадрів (0:55). Далі – заставка з крупним планом ведучої. У неї в руках табличка з написом «Екзамен». Вона посміхається, що налаштовує глядача на гарний і веселий перегляд.

Дизайн студії. Студія облаштована по-сучасному: світла кімната, схожа на робочий кабінет, прямокутний світло-сірий стіл, два світло-бежеві офісні крісла. На столі розкладено вирізані з паперу червоні сердечка. На них написано питання до героя і до ведучої. За спинами співрозмовників поличка з книжками і квітами.

На нашу думку, дизайн студії легкий, світлий, сучасний, налаштовує на легкий ефір і приємну розмову. Немає темних кольорів, затемнення світла, різких тональних відтінків.

Питальник.

(репліка) Привет. Я – Маша Ефросинина. И сегодня у меня в гостях мой первый мужчина (пауза). Мой первый мужчина-партнер на телевидении. Мужчина, с которым я сидела за одной партой в школе телевидения. И у меня сегодня настоящее (показує свою футболку з написом Горбунович Горбунов party).

(репліка) Юра, я хочу с прискорбием или с счастьем хочу сказать, что в этом году исполняется 20 лет, как вышел в эфир «Подъем» на Новом канале. Заставка (відео 20 сек з «Підйому» 1999 р.)

(репліка) Ми вийшли в ефір у липні. С тех пор я так и не заговорила по украински шикарно, как ты, прости.

(репліка) 20 лет – это дохрена. Помнишь, как мы одевались в эфир в свою одежду, которую покупали на рынках...

(репліка) А помнишь, как мы дралась, кто первый на пейджер прочитает вопрос. Заставка (напис на екрані, що таке пейджер).

1. Поэтому я волнуюсь. За эти 20 лет и твоя, и моя жизнь очень круто

изменились. Мы были с тобой в эфире 5 лет. Заставка (напис «Ще гоніво, о 6 ранку виходити в прямий ефір»). В чем феномен программы «Подъем»?

(репліка) А меня Ткаченко вызывал в кабинет и говорил: «Ну ты же идиотка».

2. Так почему его помнят вот уже несколько поколений зрителей? Заставка (напис на екрані: «Західноукраїнський колхоз і кримський колхоз»).

(репліка) Новаторство, по-твоему.

(репліка) Давай, начинай. (гість мішає сердечка з питаннями 8:52 ефіру).

(репліка) Первый гений Горбунова: он с любого вопроса может съехать, дать какую-нибудь шутяру.

3 Последний раз я плакал... Заставка (напис питання на екрані; до Юри).

(репліка). У тебя очень красивая мама. Можно я расскажу одну историю, которая меня тогда потрясла.

4. Как одеть сына, у нас в семье решает... Заставка (напис питання на екрані; до Маші).

5. А в чем проявляется, что твой сын мужик?

6. Как с этим жить, с этой педантичностью Девы?

7. Ты кричишь на него за это?

8. У вас есть с Катей деление на доброго и злого полицейского?

(репліка) Ну еще бы. Единственный сын. Такой долгожданный.

Заставка (напис «Я был старой акушеркой в прошлой жизни»).

(репліка) Девочки, записали.

9. А как Катя тебе сообщила, что она беременна?

10. Момент, когда я почувствовал, что стал известным... (Заставка (напис питання на екрані; до Юри).

(репліка) Мышонок Шома в театре. Заставка (напис: «В центрі міста можна було попити кави і не розраховуватися»).

11. Момент, когда я не любила словосочетание Юра и Маша больше всего
Заставка (напис питання на екрані; до Маші).

12. Проект, который я считаю самым провальным в своей карьере.
Заставка (напис питання на екрані; до Юри).

(репліка) Ты вкальываешь. Тебе что, не обидно, когда проект проваливается?

13. В прошлом году ты стал продюсером фильма «Скажене весілля».
Скажи, ты переживал? Заставка (напис: «Я переживав, я ж з дому гроші виносив»).

14. Ты себе ставил какие-то рамки? Если провалишься, то..

15. Ты всегда не любим совещания и говорил: «Если я пойду в продюсеры, сдайте меня в дурдом». Что поменялось?

(репліка) Я это связываю с тем, что появилась осознанность, у тебя появилась семья, сын. Заставка (напис: «Це була внутрішня потреба»).

16. Это же первая твоя большая инвестиция в жизни? Заставка (відео з фільму «Скажене весілля»).

(репліка) Вот я тебя таким не знаю. Заставка (напис: «Низькі рейтинги – не твоя проблема. Твоя проблема, якщо ти хреновий ведучий»).

17. Кто на сегодняшний день может сказать, хреновый ты ведущий или хороший?

18. А ты думаешь о моменте, когда Саша Ткаченко тебя вызовет и скажет: «Юра, ведущего в «Голосе надо менять»?

19. У нас в семье вкуснее готовит... Заставка (напис питання на екрані; до Маші).

20. Она (Катя Осадчая) приходит в гости со своей сковородкой, ножом и готовит. Она реально готовит круто?

21. Какое у тебя ее любимое блюдо?

22. А ты готовишь что-нибудь?

23. *Утро, которое я вспоминаю со смехом* Заставка (напис питания на экрані; до Юри).

(репліка) Так расскажи, что было дальше.

(репліка) А я знаешь какую историю помню... Мы разыгрывали сказку «Аленький цветочек». Заставка (напис: «Мария Играфинина»).

24. *Влюбившись, я завоевывала внимание моего мужа* Заставка (напис питания на экрані; до Маші).

(репліка) Все хотели толстую ведущую. Вот только ты не начинай.

(репліка) Хорошо, если мы сейчас поговорим о твоих бывших.

25. *А что, ты Катю не завоевывал?*

26. *А ты кто?*

27. *А, это страх получить отказ? А если очень нравится?*

(репліка) Она не приходит ко мне. Скажи, что это не страшно.

28. *Как ты с этим живешь? Ты же человек-планер, у тебя же все четко по плану.*

(репліка) Да, вот кстати, вы никогда ни на что не жалуетесь.

29. *Она писала тебе смс, звала на свидание?*

(репліка) Так совпало просто? Интересно.

(репліка) В «Подъеме» ты так на меня внимание не обращал. Все равно это химия.

(репліка) Я считаю, что мы сегодня с тобой закрываем все геитальты. Я родила сына почти в твой день рождения. А ты женился на высокой и вечно накрашенной ведущей.

30. *Как?*

(репліка) А любил всегда маленьких и хрупких.

(репліка) Ты был вообще не гуляка. Приходилось мне гулять за двоих.

31. *Дружба в шоу-бизнесе – это..* Заставка (напис питания на экрані; до

Юри).

(реплика) Мне интересно об этом поговорить.

32. Это все продиктовано дружескими отношениями. Как у тебя это получается?

(реплика) У нас были напряги. Нас настолько передержали друг с другом в «Подъеме»...

(реплика) Я помню, как ты мне сказал, что видишь меня чаще, чем кого-либо, чем свою жену.

(реплика) У тебя все равно есть свое понимание дружбы.

33. Ты хороший друг? К тебе обращаются за помощью? Заставка (напис: «Хорошие друзья – это дорого»).

34. У тебя есть такие друзья?

35. Ты Потану сделал предложение писать саундтрек? Я к тому, что дружба помогает?

36. А тебе было тяжело просить? Заставка (напис: «Тебе тяжело просить, когда ты не знаешь, о чем говорить»).

37. А если бы и Дима, и Олег отказались. Как бы ты жил с этим дальше?

(реплика) Ты людей вычеркиваешь?

(реплика) С этим я согласна, Юрочка.

38. Приезжая в родной город, я обязательно вижусь... Заставка (напис питания на экрані; до Маші).

39. Я бы хотел научить свою вторую половину... Заставка (напис питания на экрані; до Юри).

(реплика) Я вот тоже хочу у нее этому научиться.

40. А ее научить чему бы хотел?

(реплика) Она идеальная.

(реплика) Я помню, как ты комент написал на 200 тыс. лайков.

(реплика) Я это оценила. Вот уважаю, Юра. Это было круто.

41. Вы с Катей вдвоем это читаете?

42. Что ты делаешь по дому? Заставка (напис питания на экрані; до

Маші).

43. Ты можешь с Иваном остаться надолго?

(реплика) Ну он ребенок, мальчишка.

44. Моя самая большая потеря в жизни... Заставка (напис питания на экрані; до Юри).

45. Так легче жить?

46. Мои три главных правила в воспитании сына... Заставка (напис питания на экрані; до Маші).

47. Мы можешь сказать, что все такое вот отцовское ты проходишь сейчас с Иваном?

(реплика) Ай, какой мальчишка у нас, смысленый, хитрый.

(реплика) Будет из вас он веревки вить.

48. Что в тебе изменилось с появлением твоей новой семьи?

49. То, что важны человеческие отношения, помогает тебе поддерживать отношения с первой женой, с Ксюшей?

50. Ты помогаешь им?

(реплика) Ты молодец, Юра. Я думаю, пройти все это было не так легко, как ты об этом рассказываешь. Но рассказываешь ты об этом великолепно.

(реплика) Я очень волновалась перед этим интервью. Правда. Все заложено тобой.

(реплика) Слава Богу, что бы избавил меня от звездной болезни.

51. Как тебе удается таким оставаться?

Думаю, что сегодня напишут очень много комментариев, что я была очень комплементарная к тебе. Я тебя очень люблю. Потому что это – ты.

Питальник складається з 51 запитання, які пролунали протягом 1 год. 29 хвилин, і 41 репліки.

Перше запитання.

Перше запитання пролунало в ефірі не відразу. Почалося з інтриги, що характерно для М. Єфросиніної як ведучої. Вона привіталася і представилася, а далі презентувала гостя як свого першого чоловіка. І зробила при цьому паузу. Глядач, який не знайомий з історією телевізійного дуету Маша-Юра, перебував би в передчутті смажених фактів із особистого життя телевізійної ведучої. Але одразу Маша уточнила, що це її перший партнер по телеефірах. Вона щиро і просто сказала про важливу роль, яку відіграв Ю. Горбунов у її становленні як телеведучої. На нашу думку, така презентація гостя є одночасно і компліментом (завуальованим, що відповідає вимогам жанру), і вдалою презентацією гостя. Ведуча не перераховувала його досягнення, посади, звання.

М. Єфросиніна використала *вдалий прийом із футболкою*, що була вдягнена на ній. Спереду на білому фоні глядачі побачили напис *Горбунович Горбунов party*. Трохи пізніше в контексті доречності розмови Маша показала і свою спину. На звороті футболки були розміщені *улюблені вислови гостя #чуєшмала, #Юркозавждиправий, #всрацінога* тощо. Вони оформлені по-сучасному як *хештеги*. Ці написи справили враження на гостя, йому було приємно, він посміхався, жартував. Можна зробити висновок, що Маша ретельно готувалася до ефіру, продумала компліментарний початок інтерв'ю, чим ще більше налаштувала гостя на приємну і дружню розмову.

Також ще до того, як пролунало перше питання до гостя, ведуча згадала найприємніші моменти, що їх пов'язують. Водночас зізналася, що щиро хвилювалася перед інтерв'ю. Все це дуже вдалиий початок, оскільки відкритість ведучої сприяє тому, що й гість буде відвертим і відкритим до розмови про особисте.

Технологія запитань. Перше питання до Юрія Горбунова було пов'язано з професійною діяльністю. Маша запитала, в чому феномен

програми «Підйом». Загалом ведуча протягом півторагодинної розмови майстерно чергувала питання про особисте і професійне життя героя.

Прямих питань було небагато (№ 7, 13, 16, 25, 29, 34, 36, 41, 43, 45, 50). І непрямі питання ведуча ставить як уточнювальні до основних.

Загалом все інтерв'ю побудовано як співпраця, діалог двох людей – ведучої і гостя. Маша Єфросиніна до кожного інтерв'ю у рубриці «Екзамен» готує *14 питань*. Вони написані заздалегідь на звороті червоних сердечок, які як на справжньому екзамені витягують по черзі журналістка і герой. На сайті всі ці питання викладені нижче під відеозаписом інтерв'ю:

«00:10:20 - Последний раз я плакал...

00:13:54 - Как одеть сына у нас в семье решает...

00:22:11 - Момент, когда я почувствовал, что стал известным?

00:25:15 - Момент, когда я больше всего не любила словосочетание Юра-Маша

00:27:06 - Проект, который я считаю самым провальным в своей карьере?

00:40:35 - У нас в семье вкуснее готовит...

00:47:25 - Утро, которое я вспоминаю со смехом

00:52:15 - Влюбившись, я завоевывала внимание своего мужа...

01:00:12 - Дружба в шоу-бизнесе - это...

01:09:50 - Приезжая в родной город, я обязательно вижусь с...

01:12:34 - Я бы хотела научить свою вторую половину...

01:15:52 - Что ты делаешь по дому?

01:17:51 - Моя самая большая потеря в жизни...

01:19:37 - Мои три правила в воспитании сына...» [8].

Причому ці питання мають активне посилання на час у записі. Таким чином глядач може переглянути відповідь на конкретне питання, натиснувши на активне посилання години перед питанням.

На нашу думку, технологічно дуже вдалим для портретного інтерв'ю є не прямі питання «в лоб», а завуальовані під твердження, думки, мрії. Це якраз і є ті питання про особисте, на які складно відповідати гостеві, але так хочеться почути відповідь глядачеві.

Розкритися герою допомагає і прийом співучасті в «Екзамені» ведучої. Вона починає відповідає на питання, потім на це ж питання відповідає гість. Якщо він не одразу дає відповідь, то М. Єфросинінна майстерно і ненав'язливо ставить уточнювальні і прямі питання, щоб почути відповідь. І вона її отримує. У цьому проявляється професіоналізм і досвід інтерв'юера.

Немало і реплік ведучої, які допомагають скерувати розмову у потрібне русло, підтримати думку героя, або ж навпаки, посперечатися з ним, пожартувати. Це поширені тактики інтерв'ювання, які успішно використовує Маша Єфросиніна.

Вдалим прийомом портретного інтерв'ю є періодична поява на екрані *написів*. Це питання, які витягнули ведуча та її гість. Коли питання не лише сприймаються на слух, але й показується на кілька секунд глядачеві, – все це створює ефект запам'ятовування, краще акцентує увагу на питанні.

Також протягом інтерв'ю з'являлися на екрані *написи основних тез героя*. Це все ніби дублювало сказане, вкотре привертало увагу до гостя, до його думок. Наприклад, це такі фрази: «*Це гоніво, о 6 ранку виходити в прямий ефір*», «*Західноукраїнський колхоз і кримський колхоз*», «*В центрі міста можна було попити кави і не розраховуватися*», «*Я переживав, я ж з дому гроші виносив*», «*Це була внутрішня потреба*» тощо. Загалом під час розмову глядачі побачили 9 таких написів-тез. Серед них переважно жартівливі, але є й цілком серйозні. Все це характеризує героя інтерв'ю як жартівника і водночас мудрого, дорослого чоловіка, справжнього професіонала своєї справи.

Традиційни для будь-якого портретного інтерв'ю є використання *заставок* із фотографіями героя, уривками його відеоробіт. Вони з'являються як ілюстрація сказаного в ефірі, поживають сприйняття розмови, оскільки з'являється «картинка», що для телебачення є природним, а для телеглядача важливим.

Завершення інтерв'ю. Розмова не має пафосного завершення. Ведуча і гість подякували один одному, тепло обійнялися. На цьому кадри не обриваються. Триває невимушена розмова далі. Бачимо, як у кадрі з'являється режисерка, яка обіймає обох. Далі – заставка з крупним планом ведучої. У неї в руках табличка з написом «Екзамен». Це прийом обрамлення, адже саме такий кадр був на початку відео. Обрамлення як прийом використовують майже всі журналісти, адже це допомагає зробити програму цілісною, нагадати про героя і про саму програму, її ведучу.

Вербальна комунікація М. Єфросиніної та Ю. Горбунова.

Ведуча говорить російською. На початку інтерв'ю вона вибачилася перед гостем, що так і не навчилася за багаторічну спільну діяльність в ефірі «Підйому» з Ю. Горбуновим вільно володіти українською.

Російська мова у М. Єфросиніної загалом відповідає нормам, мовлення у неї артикуляційно чітке і правильне. Але трапляються ненормативні вислови, подекуди суржик. Припускаємо, що це пов'язано з гостем і їхнім спільним професійним досвідом. Можливо, вживаючи ненормативні лексеми ведуча хотіла бути ближчою до гостя і до глядача.

Ю. Горбунов гарно володіє українською, це його рідна мова. В ефірі він переважно говорить українською, але нерідко переходить на суржик, вживає також ненормативні лексеми. Це відбувається, коли він жартує чи згадує смішні моменти зі спільної роботи в «Підйомі» та професійної діяльності.

Невербальна комунікація М. Єфросиніної та Ю. Горбунова.

Жести у ведучої і гостя дзеркальні. На початку розмови вони сіли в однакових позах (нога на ногу, зігнута в коліні). Розворот тіла один до одного 30 градусів. Це говорить про рівноправні відносини і про деяке хвилювання на початку розмови.

Жестикуляція у телеведучої доволі жвава і ілюструє її поведінку. Жести (потерти носа, поправити волосся) М. Єфросиніної свідчать про незручні, не дуже приємні моменти (наприклад, коли вона говорить про те, що так і не змогла заговорити українською, поправила волосся). Також Маша використовує т.зв. «жіночі» жести (торкається волосся, поправляє одяг). Загалом М. Єфросиніна дуже відкрита щодо емоцій, вона не соромиться їх виявляти. Всі її жести і міміка яскраві, динамічні, відповідають її характеру і амплуа.

Невербаліка Ю. Горбунова також яскрава, хоча дещо стриманіша. Коли він міркує над питанням, то перевертає в руках сердечко з питанням, крутить його. Це говорить про те, що він дещо хвилюється, міркує над відповіддю. Коли ж ведуча торкається спільних смішних моментів у роботі, то Юрій Горбунов образу розслабляється, поза тіла відкрита, рухи руками активні.

Висновок. На нашу думку, портретне інтерв'ю М. Єфросиніної з Ю.Горбуновим є успішним, поставлена мета досягнута. Про це свідчать і позитивні коментарії глядачів, розміщені під відео на сайті.

Юрій Горбунов на перший погляд відкрита людина, але розговорити його про особисте непросто. Він вміє триматися на публіці, у нього великий театральний досвід, тож приховувати почуття і думки від аудиторії для нього є природним. На нашу думку, правильна тактика інтерв'ю дозволила Маші досягти успіху з доволі непростим співбесідником. Ми почули і драматичні епізоди з біографії Горбунова (про його відношення до матері, про відвідини її могили); також ведучій

вдалося коректно запитати і про перший шлюб героя, про стосунки з прийомною дочкою та сином Іваном.

Ми побачили героя по-новому, в програмі «Екзамен» Ю. Горбунов розкрився і як ведучий, і як продюсер, і як чоловік, і як батько, і як друг.

Аналізоване портретне інтерв'ю також наближається до жанру бесіди. М. Єфросиніна в певних моментах, як і Т. Каменська, виступала рівноправним співрозмовником, але не перетягувала на себе увагу аудиторії, головним все ж лишався герой.

2.3. Порівняльна характеристика технології проведення інтерв'ю Т. Каменською та М. Єфросиніною

Проаналізовані інтерв'ю належать до жанру портретного інтерв'ю, проведені професійно і майстерно обома ведучими. Проте існує різниця в підходах і тактиках.

Вид портретного інтерв'ю

Обидва інтерв'ю належать до *відкритих*. «Під час нього медійник обирає роль «допитливого слухача» й у стилі повсякденної розмови ставить заздалегідь продумані запитання, які спрямовують бесіду в потрібному напрямку» [30].

Особистість ведучої

Обидві ведучі мають *великий досвід роботи* в тележурналістиці: Тетяна Каменських більше 30 років, Маша Єфросиніна більше 20. Також вони провели чимало портретних інтерв'ю з багатьма різноманітними співбесідниками, тож досвід як інтерв'юера мають значний.

Для телеведучих російська мова є рідною, вони володіють нею на високому рівні, обидві отримали гуманітарну освіту. Проте Т. Каменська протягом останніх 10 років активно *послугується в ефірі українською мовою*, рівень володіння якою у неї значно покращився. Сьогодні вона говорить вільно, дотримуючись норм і правил, майже не трапляються в її мовленні помилки. Зрідка фіксуємо росіянізми.

М. Єфросиніна ж знає українську, але майже не використовує її для ефіру. Продовжує *послугуватися рідною для себе російською*. Принаймні для рубрики «Екзамен» використовує саме російську. Щодо нормативності мовлення, то ведуча *використовує ненормативну лексику, іноді суржик*. На нашу думку, це з однієї сторони приваблює до неї аудиторію, адже вона ніби «своя»; з іншої сторони *М. Єфросиніна опускається до рівня т.зв. «людини з народу»* і це не дуже її прикрашає.

Темпераменти і характери у ведучих різні, що позначається на стилістиці ефірів. *Т. Каменська* – спокійна, врівноважена, зібрана, інтелігентна. Її мовлення неквапливе, вона робить логічні паузи, наголоси. Жестикуляція так само стримана. *М. Єфросиніна* – темпераментна, весела, з гарним почуттям гумору, безпосередня, емоційна і щира. Невербаліка у неї виразна, жести, рухи тіла, міміка яскрава: за її поведінкою легко «зчитується» те, що вона думає, як відчувається.

Характери ведучих наклали відбиток і на дизайн студії. На телеканалі «ВТВ плюс» вона більш класична: м'які зручні крісла, низький столик, крупні плани то гостя, то ведучого, теплі кольори інтер'єру. Відтак і *розмова з героями така ж некваплива, розмірена, дружня*.

Студія у *М. Єфросиніно* оформлена в сучасному стилі. Світло-сірі і бежеві тони, краплення червоного і зеленого кольорів, загальні плани гостя і ведучої чергуються з крупними планами, використання вставок з питаннями, тезами, весела темпераментна ведуча – все це створює *динамічний ефір*, але так само цікаву і дружню розмову.

Технологія інтерв'ю

Обидві ведучих готуються до ефіру, складають питальник. Проте, зі слів *Т. Каменської*, вона любить імпровізувати, в розмові з героями покладається на досвід – професійний і життєвий, на власну інтуїцію. Їй навіть самій цікаво, як розкриється герой. Але це не означає, що розмова буде проходити не за сценарієм: телеведуча дотримується логічного

ланцюжку, вона тримає бесіду і скеровує її в потрібному напрямку.

М. Єфросиніна ретельніше готується до портретного інтерв'ю. Це видно по футболці з написами улюблених фраз гостя. Навіть підготовка сердечок з питаннями-репліками вже вимагає часу і детального продумування предмета розмови. Те, що питання до героя і ведучої не вибудовані за логікою (їх кожен витягує), вносить несподіваний ефект, додає драйву і атмосфери. Тобто можемо зробити висновок, що обидві ведучі готуються до ефірів (М. Єфросиніна робить це ретельніше), але лишають простір для несподіваних поворотів та імпровізації. На нашу думку, це є правильним, оскільки авторська програма в жанрі портретного інтерв'ю вимагає невимушеності і певного драматизму. Це не відповіді на анкету. Відповідно обидві ведучі роблять це професійно.

Також вони чергують прямі і непрямі питання, висловлюють власні думки, імпровізують, допомагають розкритися своїм співбесідникам.

Етичні моменти

Т. Каменська і М. Єфросиніна не переходять межі дозволеного, тактовні у формулюванні питань, обережно запитують про особисте, не заганяють героя в куток.

Незважаючи на те, що телеведучі знали своїх героїв, Т. Каменська звертається до О. Галл-Савальської на Ви, М. Єфросиніна говорить до Ю. Горбунова на Ти. Це можна пояснити приналежністю журналісток різним школам. Також у них різна цільова аудиторія. На регіональному телеканалі «ВТВ плюс» це більш стала глядацька аудиторія віком орієнтовно 50+. Споживачі контенту авторського каналу М. Єфросиніної на YouTube переважно 25+.

Також природа каналу М. Єфросиніної передбачає активний фідбек, зворотній зв'язок аудиторії. Це виявляється не лише в коментарях під відео, але й у кількості переглядів відео, у лайках та дизлайках. На сайті телеканалу «ВТВ плюс» немає цієї функції, тому важко робити висновки щодо популярності цієї програми. На нашу думку, майбутнє саме за

інтернет-проектами. Варто телеканалам активніше використовувати можливості інтернету для просування власного контенту, для завойовування молоді аудиторії.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження ми дійшли таких висновків.

1. У сучасних засобах масової інформації жанр інтерв'ю є одним із провідних. Нині воно стало багатограннішим, варіативнішим, воно видозмінюється не лише за формальним, а й змістовим наповненням. Портретне інтерв'ю як публіцистична форма викладу матеріалу дуже популярна серед глядачів, бо дає їм можливість «особисто зустрітись» зі співбесідником, з відомою людиною, пізнати її внутрішній світ, отримати невідомі раніше факти, розкрити нові грані відомої особистості.

2. У теорії журналістики традиційно було прийнято розглядати інтерв'ю в трьох основних аспектах – як метод збору інформації, як жанр і в контексті етичних проблем творчої діяльності журналіста. Нині продуктивними у журналістикознавстві стають суміжні підходи, засновані на теорії міжособистісного спілкування. Тепер проблеми людських комунікацій і їх успішних стратегій розглядаються і щодо журналістського інтерв'ю, зокрема телевізійного портретного. Широкі можливості закладено в теорії креативного інтерв'ю. Автор цього підходу К.Метзлер вважає, що журналіст повинен відноситися до своїх питань не «лінійно», а творчо, щоб готовий до публікації інформаційний продукт містив невідому читачеві інформацію.

3. Жанри телевізійної журналістики, в яких основним образотворчо-виражальним засобом виступає слово, жива людська мова, а формою існування – діалог (спілкування), мають особливе значення для телебачення, оскільки комунікативний процес, виражений переважно мовою з доповненням мімікою і пантомімікою, є однією з основ телебачення як соціальної системи і безпосередньо відображає природу екрану.

4. Термінологічно-поняттєве визначення жанру інтерв'ю у різних українських та зарубіжних дослідників не містить концептуальних розбіжностей. У проаналізованих нами дефініціях журналістикознавці фіксують два важливі аспекти досліджуваного поняття: інтерв'ю – це метод і журналістський жанр. Виділення жанру «інтерв'ю» відбулося в результаті застосування методу інтерв'ю – коли журналістський матеріал є фіксацією реального процесу інтерв'ювання, або ж спеціально будується в формі питання – відповідь.

5. Телевізійне інтерв'ю постало на основі радійного, а останнє – пресового. Телеінтерв'ю збагатило жанр істотною ознакою – видовищем, «картинкою». Через аудіовізуальний характер телевізійної комунікації джерелом інформації стає вже не тільки мова зі всім багатством її риторики, інтонаційного, емоційного забарвлення (як на радіо), але і міміка, жест, поведінка співбесідників, а нерідко і навколишнє їх середовище (інтер'єр приміщення, ландшафт, люди, що оточують тощо). Саме видовищем пояснюється особлива достовірність і, як наслідок, широке розповсюдження жанру інтерв'ю в телепрограмах.

Отже, *телевізійне інтерв'ю* – це, з одного боку, спосіб отримання інформації шляхом безпосереднього спілкування з людиною, що володіє цією інформацією; а з іншої – журналістський жанр у формі бесіди, діалогу, в якому журналіст на екрані за допомогою системи запитань допомагає співбесіднику (джерелу інформації) якомога повніше, логічно і послідовно розкрити задану тему в процесі телепередачі.

6. *Портретне інтерв'ю* – особливий різновид телевізійного інтерв'ю, завданням якого є усестороннє розкриття особистості співбесідника. Переважного значення набувають соціально-психологічні, емоційні характеристики, виявлення системи цінностей, життєвих орієнтирів героя інтерв'ю. Нерідко виступає як складова частина портретного нарису.

Популярність жанру портретного інтерв'ю свідчить про поглиблення процесу діалогізації медіа, що все більше характеризуються відкритістю до аудиторії, яка і формує їх порядок денний. Саме жанр портретного інтерв'ю задовольняє запит пізнати людську натуру в усій її суперечності. Зокрема через такі жанрові форми глядачі задовольняють природній інтерес до життя відомих людей, зірок шоу-бізнесу, акторів, політиків, спортсменів тощо.

Портретне інтерв'ю на українському телебаченні стає одним із найуживаніших жанрів. У ньому зарекомендували себе такі журналісти, як Дмитро Гордон («В гостях у Дмитра Гордона» – авторська програма-інтерв'ю, яка з 2000 року виходила на УТ-1, а сьогодні на власному YouTube-каналі; Алла Крута («Ласкаво просимо» – програма-інтерв'ю з відомими людьми на ТРК «Україна»); Павло Шилько (програма-інтерв'ю про зірок «Вечір. Паша. Зорі» на К1); Юлія Литвиненко («Позаочі» на Інтері), Сергій Дорофєєв («Портрети з Сергієм Дорофєєвим» на 5 каналі) та багато інших. Високі рейтинги спонукають продюсерів шукати професійних інтерв'юєрів та нові цікаві формати жанру портретного інтерв'ю.

7. Характеризуючи процес інтерв'ювання, стратегію, тактику, поведінку в кадрі українських тележурналісток Тетяни Каменської та Маші Єфросиніної, можна стверджувати про достатньо високий рівень сучасних інтерв'юєрів на регіональних та республіканських каналах. Кожна із них є ведучою успішного авторського проекту, що має свою аудиторію і своє «обличчя».

Кожна із телеведучих має власний стиль і власні прийоми інтерв'ювання, проте спільними є вміння вибудовувати стратегію комунікації, слухати і чути героя, вчасно реагувати на зміну настрою, створювати атмосферу дружньої бесіди.

Загалом обидва портретних інтерв'ю (Тетяни Каменської з Оленою Галл-Савальською та Маші Єфросиніної з Юрієм Горбуновим) досягли

мети, особистість героїв було розкрито, змальовано психологічні та емоційні характеристики співбесідників. Цьому сприяли і вдалий дизайн студій, і добірка фото, відеосюжетів.

І Т. Каменська, і М. Єфросиніна завжди готуються до спілкування з гостем, використовують при цьому також методику експромту, яка в аналізованих інтерв'ю спрацювала на плюс. Телеведучі змогли «підібрати ключі» до гостей, розмови вийшли глибокими і цікавими. Глядачі побачили внутрішній світ гостей, зрозуміли їхні життєві і професійні драми.

Отже, аналізовані інтерв'ю дозволили нам зробити такий висновок: незважаючи на досвід, значну медійну практику, до портретного інтерв'ю необхідно ретельно готуватися, бачити мету і цілі зустрічі, «вести» співбесідника, направляти його в потрібне русло, уважно спостерігати за співбесідником, бути тонким психологом, контролювати свою невербальну поведінку. Лише за умови дотримання основних правил інтерв'ювання можна досягти успіху в такому складному жанрі, як портретне інтерв'ю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко В. Я. Українське телебачення : вчора, сьогодні, завтра / за заг. ред. І. С. Чиж .Київ : Дирекція ФВД, 2006. 647 с.

2. Бугрим В. В. Телебачення прямого ефіру : навч. посібник / В. В. Бугрим, І. Г. Мащенко. Київ : «Телерадіокур'єр», 1991. 180 с.
3. Вайшенберг З. Новинна журналістика: навч. посібн. / за загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ : Академія української преси, 2004. 262 с.
4. Василенко М. К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2006. 236 с.
5. ВТВ плюс. Продакшн. Про нас. *ВТВ плюс*: веб-сайт. URL: <http://www.vtvplus.com.ua/lang/ua/production.html>
6. Гетьманець М. Ф. Сучасний словник літератури і журналістики / М. Ф. Гетьманець, І. Л. Михайлин. Харків : Прапор, 2009. 384 с.
7. Дмитровський З. Є. Термінологія зображальних засобів масової комунікації. Довідкове видання. Львів : ЛНУ імені І.Франка, 2004. 68с.
8. Екзамен с Юрием Гробуновым. Официальный канал украинской телеведущей и общественного деятеля Маши Ефросининой : веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0SASf3SCZ4M>
9. Єфросиніна Марія Олександрівна. *Вікіпедія* : веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%84%D1%84%D1%80%D0%BE%D1%81>
10. Жанр «інтерв'ю» – один з найсуперечливіших в українському законодавстві. Телекритика : веб-сайт. URL: <http://ru.telekritika.ua/verhovna-rada/print/5165>
11. Карабанов М. М. Українське телебачення: роки, події, звершення / М. М. Карабанов, В. Я. Бойко, І. Ф. Курус та ін. Київ : Дирекція ФВД, 2008. 399 с.
12. Карпенко В. Журналістика : основи професійної комунікації. Київ : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2002. 238 с.
13. Ким М. Н. Жанры современной журналистики. С.Пб : Изд-во Михайлова В. А., 2004. 355 с.

14. Крупенченкова К. Якісна підготовка до інтерв'ю з журналістом. *Deadline* : веб-сайт. URL: <https://www.deadline.com.ua/blog/yak-sna-p-dgotovka-do-nterv-yu-z-zhurnal-stom-buva#>
15. Кузнецов Г. В. ТВ-журналистика : критерии профессионализма. Москва : РИП-Холдинг, 2004. 220 с.
16. Кузнецов Г. В. Телевизионная журналистика : учебник для студентов вузов / Г. В. Кузнецов, В. Л. Цвик, А. Я. Юровский и др. Москва : Изд-во МГУ; «Высшая школа», 2002. 304 с.
17. Лукина М. М. Технология интервью : уч. пособие. Москва : Аспект Пресс, 2003. 191 с.
18. Маша Ефросинина. Официальный канал украинской телеведущей и общественного деятеля Маши Ефросининой : веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/channel/UCU6V_LEFT5orWJ8FoRqjbg/abot
19. Мащенко І. Г. Хроніка українського радіо і телебачення в контексті світового аудіовізуального процесу. Київ : Україна, 2005. 382 с.
20. Метод и жанр : диалектика взаимодействия. *Методы журналистского творчества*. Москва : «Высшая школа», 1982. 168 с.
21. Михайлин І. Л. Основи журналістики : підручник. Вид. 3-е доп. і поліпш. Київ : ЦУЛ, 2002. 284 с.
22. Недопитанський М. І. Сучасна практика журналістського інтерв'ю: стратегія запитання. Електронна бібліотека Інституту журналістики : веб-сайт. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1239>
23. Піддубняк В. Г. Словник журналіста і видавця / В. Г. Піддубняк. Херсон : ХМД, 2005. 120 с.
24. Плешаков Л. Интервью : проход по минному полю. *Профессия – журналист*. 2001. №3. С. 8-12.
25. Програма «Відверто». Інтерв'ю з О. Галл-Савальською. *ВТВ плюс* : веб-сайт. URL:

<http://www.vtvplus.com.ua/lang/ua/projects/frankly/54041-olena-gall-savalska.html>

26. Симоніна Н. Класифікація сучасного телевізійного інтерв'ю. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Філологія. Соціальні комунікації.* 2012. Випуск 27. С. 180-184.
27. Словник журналіста : Терміни, мас-медіа, постаті / За заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород : ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.
28. Телекомпанія «ВТВ плюс» : веб-сайт. URL: <https://www.vtvplus.com.ua/lang/ua/about.html>
29. Тертычный А. А. Жанры периодической печати : учеб. пособ. Москва : Аспект Пресс, 2000. 312 с.
30. Техніка інтерв'ю : зб. навч. матеріалів / за ред. А. Лазаревої, С. Тарана. Київ : Інститут масової інформації, 2003. 120 с.
31. Українське телебачення : роки, події, звершення / М. М. Карабанов, В. Я. Бойко, І. Ф. Курус, І. Г. Мащенко та ін. ; за ред. М. М. Карабанова та ін. Київ : Дирекція ФВД, 2008. 400 с.
32. Ученова В. В. Метод и жанр: диалектика взаимодействия. *Методы журналистского творчества* / под ред. В. М. Горохова. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1982. С. 75-89.
33. Фихтелиус Э. Десять заповедей журналистики / пер. со швед. Вероники Менжун. Москва, 1999. 129 с.
34. Цвик В. Л. Телевизионная журналистика. История, теория, практика. Москва : Аспект Пресс, 2004. 382 с.
35. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики К. : ВПЦ «Київський університет», 2004. – 129 с.
36. Яковець А. В. Телевізійна журналістика : Теорія і практика : посібник Київ, 2009. 262 с.